

טקס חנוכת הגן הארכיאולוגי בברור חיל 24/9/09

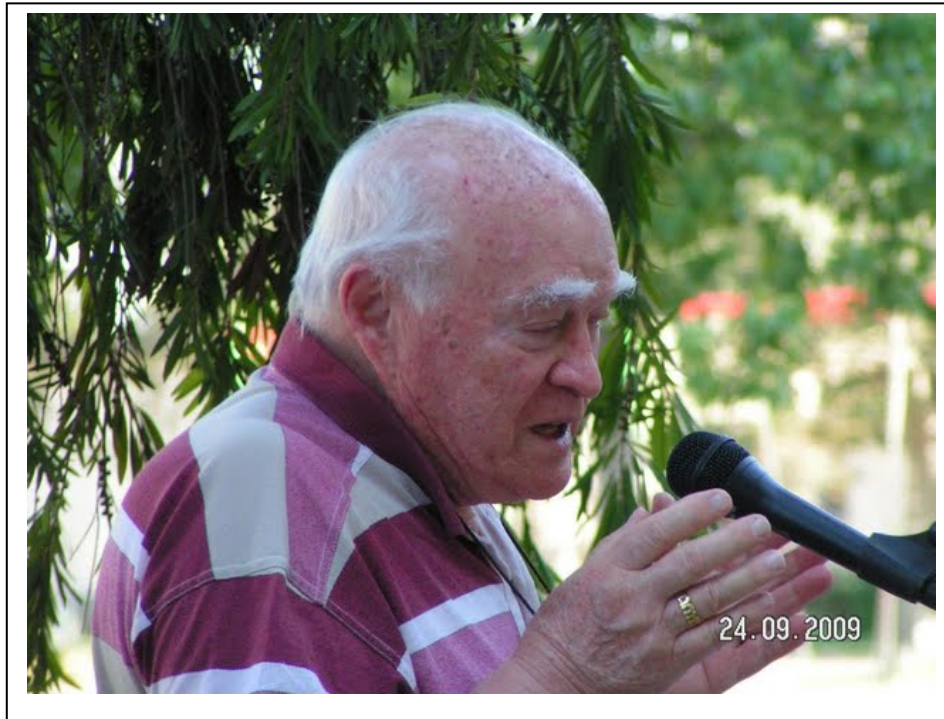
ביום ה', 24/9/09, התקיים טקס חנוכת הגן הארכיאולוגי בקיבוץ, שהוא לדברי אנשי רשות העתיקות, בין היפים בתנועה הקיבוצית ובישובים הכפריים.

הגן היפהפה הממוקם במרכז הקיבוץ הוקם קודם כל בזכותו של ה"משוגע לדבר", יעקב רדאי, ששמר בזמנו על הממצאים בחצרו והשקיע כל מרצו, כישרונו וימי עבודה רבים מאוד בהקמת הגן. לידו עזרו הרבה והם יפורטו בהמשך. מצד שני קם הגן בזכותו של תורם, ידיד אמת של ברור חיל זה עשרות שנים, איש שבע שנים ושבע מעש. ידידנו פישל צ'רזניה ובעידודה של אשתו, רוזה ז"ל. בין התורמים גם קרן גרשוני של המועצה האזורית שער הנגב ותורם נוסף שמבקש לשמור על עילום שם. רשות העתיקות, באמצעות ד"ר אורית שמרי, מנהלת אגף במוזיאונים והעתיקות וחברנו לשעבר, הארכיאולוג יעקב הוסטר, תרמו רבות בעידוד, בעצה, בתכנון.

הטקס התקיים ביום סתווי נעים, כאשר רוח נעימה נושבת, הקהל יושב ונהנה בצל העצים ליד הגן. פתח את הטקס והנחה אברהם שנפלד.

לאחר מכן הזמין המנחה את פישל צ'רזניה וציין שהגן הארכיאולוגי לא קם יש מאין. היו צריכים משאבים ומשוגעים לדבר, ראשון ראשונים פישל צ'רזניה, מוותיקי נאמני ברור חיל שפעל רבות לפיתוח ורווחת הקיבוץ, עמד בראש הוועד למען ברור חיל בברזיל ותרומתו היתה הבסיס להקמת הגן.

פישל הודה בהתרגשות רבה, אשתו רוזה ז"ל היא שהמליצה בחום שייענה לפנייתו של צבי חזן לתרום להקמת הגן ואמר שלא יכול היה לתאר לעצמו שמתרומה לא גדולה אפשר היה להקים דבר כזה יפה. התרומה היא מאית האחוז מגודל המפעל שהוקם והוא מתמלא גאווה. לפישל יש תרומות רבות ברחבי הארץ. ולדבריו לא חשוב לו ששמו יופיע כמו שחשוב לו ערך הדברים שהוקמו.

אחריו דיבר חזי עינת מקרן גרשוני אשר הביע בשם הנהלת הקרן את שמחתו על שהקרן שותפה במפעל חינוכי וייצוגי זה ושכספי הקרן מתממשים כתרומה ליצירות של מעשי יחידים ומעשי רבים.

רשות הדיבור ניתנה ליעקב הוסטר בשם מינהל רשות העתיקות. ה"סטארט" היה כאשר הרשות, שידעה על קיום הממצאים הארכיאולוגיים בחצר ביתו של יעקב רדאי וביקשה להעבירם מכאן,

יעקב רדאי ועוד חברים עם הנהלת הקיבוץ בראשות שנפלד, עמדו על רגליים האחוריות והחליטה שאלה לא יוצאו מברור חיל וייעשה הכל להקים כאן גן ארכיאולוגי. אוזן קשבת ונכונות לעזור נמצאה ברשות העתיקות, שהתגיסה לעזור להקים את הגן. יעקב הוסטר גולל בפני הקהל את התפתחות מציאתם של הפריטים הארכיאולוגים, מקום המצאם ומשמעותם מבחינה היסטורית. הסקירה היתה יסודות ויעקב ציין גם מספר רב של חברי ברור חיל שהתעיינו רבות בארכיאולוגיה ותרמו לגילוי ממצאי האוסף. יעקב רדאי, הרוח החיה של כל המפעל, הודה לחברים שעזרו לו.

דברים שנאמרו ע"י אברהם שנפלד בטקס חנוכת הגן הארכיאולוגי בברור חיל 24/9/09

ישנן קלישאות, שהוא מושג שגור בפי אנשים, שלפעמים מתייחסים אליו באמינות לפעמים לא, אבל יש קלישאות אמיתיות מי שבא מעולם הכדורגל, כאשר רוצים להגיד שבעצם שום דבר לא מוכרע לפני המשחק, וקבוצה זו יכולה לנצח, או קבוצה זו יכולה לנצח, אומרים שהכדור הוא עגול, והוא יכול להתגלגל לכאן או לשם. זו קלישאה אמיתית.

אנחנו בארץ משתמשים גם בקלישאה ידועה: בכל מקום שתדרוך כף רגלך, אתה דורך על הסטוריה. וזו קלישאה אמיתית.

לפני כמה ימים, בראש השנה, בבית הכנסת, קראנו על פרשת הגר, ובכתוב שם נאמר שהגר נשלחה למדבר ועמדה למות בצמא, והנה אלוהים הראה לה באר מים. הרב החזן פרש לנו שלא שאלוהים עשה נס ויצר יש מאין, אלא שהבאר היתה שם והגר לא ראתה אותה, אלוהים פתח עיניה לראות. תרשו לי להביא את הדוגמא הזאת לכאן- זה לא שלא ידענו שאנחנו דורכים על מקום היסטורי, אבל אנחנו לא ראינו את זה.

והנה בא הגן הארכיאולוגי ופורס לפנינו את ההסטוריה של ברור חיל.

אמנם לא מצאנו במקרא אזכור של ברור חיל, אבל ידוע לנו שבתקופת המשנה והתלמוד היה כאן באזור ישוב פורח, שהשתרע מעדולם דרך לכיש עד אזורנו זה.

בהסטוריה של ברור חיל יש גיבור, והוא נקרא רבן יוחנן בן זכאי, (בקיצור ריב"ז) אני מעריך שהוא אחד מהאישים החשובים בהסטוריה של העם היהודי ואני מכליל אותו ברצף שעובר דרך אברהם, משה, עד דמויות מאוחרות יותר כמו הרצל ובן גוריון. וכל כך, למה?

יש אנשים ושופר מזלם ומזלנו והם עומדים בצומת מכריע של ההסטוריה, צומת קיומי של להיות או לא להיות. וזכותם לגרום לתפנית גורלית בהסטוריה של העם. מצב כזה נוצר עם חורבן הבית בשנות ה-70 לספירה.

יש לנו עדויות כתובות שהעם נתפס ייאוש, חרב העולם היהודי. בית המקדש, שהיה מרכז האמונה המונוטאיסטית היהודית, ואשר שם הוקרבו הקרבנות, שם שרתו הכוהנים, לבית המקדש עלו ברגל ולמעשה כל הסמלים נקבעו בהקשר לנעשה בבית המקדש: קרבן הפסח, הבאת הביכורים, סוכות, קביעת ראשי החודשים והלוח העברי שעל פיו נקבעו מועדי החג. במועד יום הכפורים הכהן הגדול היה נכנס לקודש הקודשים. התפילות נעשו בזיקה לבית המקדש, והנה בית המקדש חרב, הלך הבסיס של דת היהודים.

יוחנן בן זכאי הבין את הקטסטרופה. הוא היה אחד מן החכמים המקובלים בירושלים והבין שצריך למצוא נוסחא להמשך את קיום היהדות בלי בית המקדש. הוא מצא דרך לצאת מירושלים בזמן המצור, על זה יש הרבה אגדות שלא נתעכב עליהן כאן, והקים את הישיבה ביבנה, כמרכז לאומי חדש.

ביבנה הנהיג רבי יוחנן בן זכאי, שבגלל גדולתו שמו מוזכר כרבן, תקנות להתאים את תכני היהדות לסיטואציה החדשה. במקום בית המקדש עלתה חשיבותם של מה שנקרא מקדשי מעט – בתי הכנסת, נקבעו חוקים לקביעת לוח השנה, במנותק מבית המקדש בירושלים, כפי שהיה מקובל. לוח השנה הוא דבר מכריע ביהדות, הרי היום כל היהודים בכל מקום בעולם חוגגים באותו יום כל החגים: יום כיפור, ראש השנה, פסח, ראשי חודשים הם אחידים על פני כל העולם. היהדות הנורמטיבית היום, יהדות בלי בית המקדש בירושלים, ובלי הקרבנות מתנהלת על פי אותם יסודות שנקבעו ביבנה. הדת היהודית שעמדה לפני שוקת שבורה, קבלה אנרגיות חדשות, שאפשרו המשך קיומה למרות חורבן המרכז הרוחני בירושלים.

רב יוחנן בן זכאי היה מוותיקי ברור חיל, כאן הוא גר וכאן היה מרכז הפעילות שלו. עם הזמן נוצרו חילוקי דעות בינו לבין רבן גמליאל, שהתמנה כנשיא ועמד בראש הישיבה. חייו של ריב"ז נמשכו בברור חיל ולפי האנציקלופדיה העברית כאן הוא נקבר.

למזלנו לא ידוע בדיוק איפה. אחרת היינו מוצפים כאן בעלייה לקבר צדיקים.

עדויות רבות על קיום הישוב היהודי בברור חיל אנו מוצאים במקומות שונים בתלמוד, למשל בזמן הגזירות שהוטלו על ידי כובשים זרים (יוונים? כנראה הרומאים) שאסרו קיים טקסי ברית מילה, חתונה ועוד. כנראה שטקסים אלה היו מתקיימים כאן וכל פעם כשהתקיים טקס ברית מילה היו מדליקים משואות לבשר על המאורע לכל עם ישראל.

חדשנו בימינו את המינהג הזה ובכל פעם שנולד בן או בת, עולה האב על מגדל המים ומדליק משואה. בתלמוד הדבר בא לידי ביטוי על ידי קטעי שיר שמזכירים "אור הנר, אור הנר, בברור חיל". ברור חיל שימש כעין מרכז מרד אזרחי כנגד הכובשים. בקטעים שונים בתלמוד מוזכר ברור חיל בהקשר רב"ן יוחנן בן זכאי: "מעשה שהלך ר' יהושע אצל ר' יוחנן בן זכאי בברור חיל, והיו בני העיירה מוצאים להם תאנים..".

על הממצאים הארכיאולוגיים בתקופה מאוחרת, יעמוד בדבריו יעקב הוסטר. אזכיר רק שההיסטוריה היהודית של ברור חיל נמשכת עד זמנינו אנו, הסטוריה קומטפורנית. למשל בברור חיל היה תפקיד חשוב בהבטחת הדרך לנגב במלחמת העצמאות ובשנת 48 הוקם כאן ישוב, קיבוץ, אשר בו התיישבו בהתחלה גרעיני נוער ממצריים ובהמשך בוגרי תנועת הנוער מברזיל, וידעו הדורות הבאים, שבימינו יש רנסנס של המרכז היהודי כאן. בסיכומו של דבר, אני חושב שאנחנו יכולים לדבר על מורשת ברור חיל, שהתחילה עם המפעל הרוחני העצום של רבן יוחנן בן זכאי, המשיכה בהתנגדות לגזירות הכובשים ושמירה על סמלי הדת היהודית (ברית מילה) ומגיעה עד ימינו במלחמה לעצמאות ישראל ובהקמת ישוב חדש קיבוץ. אכן זהו המקום שאנחנו דורכים עליו, ברור חיל מאז ועד היום.

לאלבום תמונות מהאירוע